

Informace k předmětu ústavní právo (II.) - zimní semestr 2025/2026; kód HPOP3042
rozvrhový lístek 25aHPOP3042x16
(skoro) každý čtvrtek od 18:00, prezenční forma, učebna č. 402.2
vedoucí semináře: Pavel Uhl, uhl@prf.cuni.cz

Program

1. **16. října:** úvod + Ústavní soud, funkce, účel, samostatná „soustava“, způsob ustavení, historie ústavního soudnictví, emancipace ústavního soudnictví (Melčák), slabé stránky ústavního soudnictví, různé agendy; řízení o ústavních stížnostech

podklady: nálezy vydané pod sp. zn. Pl. ÚS 27/09 ze dne 10. září 2009; text doc. JUDr. Zdeňka Koudelky: *Zrušení ústavního zákona Ústavním soudem* zdroj: <https://core.ac.uk/reader/250588374>

otázky k diskusi: Má mít Ústavní soud právo přezkoumávat ústavní zákony? Kdo ohlídá hlídače? Potřebujeme Ústavní soud? Nemohly by kontrolu ústavnosti vykonávat obecné soudy?

2. **23. října:** další řízení před Ústavním soudem, komunální ústavní stížnosti, návrhy na zrušení zákonů, podzákonných předpisů, opravné prostředky (volby členů parlamentu, rozpuštění pol. strany), opatření k provedení, ústavní žaloba, kompetenční spory, řízení o zrušení „usnesení Poslanecké sněmovny a Senátu podle čl. 66“

podklady: nálezy vydané pod sp. zn. Pl. ÚS 36/01 ze dne 25. 6. 2002; nálezy vydané pod sp. zn. III. ÚS 1669/11 ze dne 7. 5. 2013; čl. 65 a 66 Ústavy + komentáře k němu

k diskusi: Může si Ústavní soud redefinovat referenční rámec? Jak by měl Ústavní soud vykonávat kontrolní funkce ve vztahu prezidentu republiky? Jsou nástroje dostatečné?

3. **30. října:** Listina základních práv a svobod; postavení v kontextu ústavního pořádku, obecná ustanovení čl. 1-4, praktické využití obecných ustanovení (významné); základní lidská práva, čl. 6-16, princip rovnosti čl. 1 a 3; srovnání konceptu rovnosti a principem ochrany menšin (okrajově)

podklady: uvozuující zákon k Listině (č. 23/1991 Sb.); znovu důkladně přečíst preambuli k Listině, rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva rozsudek ve věci D. H. a ostatní proti České republice ze dne 13. listopadu 2007 č. stížnosti 57325/00

k diskusi: Je právní ochrana proti diskriminačnímu jednání potřebná? Má smysl ochrana menšin jako ochrana kolektivních práv a zájmů nebo v dnešní společnosti má být chráněn především jednotlivec před nerovným postavením?

4. **6. listopadu:** lidská důstojnost jako referenční kritérium posuzování jiných práv, nové rozměry vnímání lidské důstojnosti, otázka autonomie jedince při rozhodování o zasahování do jeho tělesné integrity, rozměr důstojnosti v otázkách volby místa porodu, otázky dobrovolnosti očkování a důstojnost obětí některých trestných činů (domácí násilí, sexuální delikty)

podklady: usnesení Ústavního soudu vydané dne dne 28. května 2019 I. ÚS 1397/19 a nález Ústavního soudu vydaný dne 22. března 2022 pod sp. zn. III. ÚS 3006/21 (populární název: *Ochrana lidské důstojnosti a soukromého života poškozeného v případě závažných nenávistných projevů i prostředky trestního práva*)

k diskusi: Je důstojnost dostatečně přesně definována? Vstupuje do jiných práv? Je klíčovým prvkem jiných práv? Mění se její pojetí v čase? (srovnejte obě rozhodnutí).

5. **13. listopadu:** svoboda projevu, zejména v kolizi s jinými právy; svoboda projevu a ochrana osobnosti, svoboda projevu a trestní právo, svoboda projevu a národní bezpečnost; právo na informace jako derivát svobody projevu;

podklady: nález „hlídací pes“ IV. ÚS 1378/16 a srovnání s rozsudkem velkého senátu ESLP ze dne 8. 11. 2016 ve věci Magyar Helsinki Bizottság proti Maďarsku, č. stížnosti 18030/11; strukturálně nelogická implementace závěrů ESLP do české judikatury ÚS; nález II. ÚS 2051/14

k diskusi: hranice svobody slova, rozbor jednotlivých kritérií dle nálezu, rovnost před zákonem v otázce svobody slova

6. **20. listopadu:** svoboda sdružování v pol. stranách; přípustné zásahy ze strany státu; rozpouštění politických stran, svoboda sdružování ve všem ostatním (spolky, tzv. nevládní organizace) – odlišnosti; koncept a souvislost občanské společnosti

podklady: rozs. NSS Dělnická strana I. a Dělnická strana II.

diskuse: Je stát příliš přísný nebo naopak benevolentní, popřípadě postupuje optimálně? Právo na odpor a bojující demokracie. Možnosti občanské společnosti.

7. **27. listopadu:** svoboda shromažďování v teorii, možnosti zásahu státu, rozsudek NSS křišťálová noc, rozdíl mezi zákazem a rozpouštěním (*ex ante X ex post*), problémy v praxi, zákaz záminek (doprava), zmařené shromáždění na Hradčanském náměstí u příležitosti návštěvy prezidenta ČR

podklady: nález III. ÚS 2634/18; rozsudek NSS ze dne 5. 11. 2007, čj. 8 As 51/2007 – 67,

diskuse: Stoupající míra komplikací při uplatňování jednotlivých základních práv (příklad Hradčanského náměstí). Je procesní právo příliš složité?

8. **4. prosince:** právo na příznivé životní prostředí; kolizní zájmy: zájem na rozvoj (čl. 11/2 LZPS), ochrana vlastnictví; historické judikatorní trendy v ochraně životního prostředí; trojúhelník tří protikladných zájmů: ochrana životního prostředí – ochrana vlastnictví – zájem společnosti na rozvoji; současné pokusy o nastolení enviromentálních témat před soudy; ekojustokracie?; zahraniční příklady

podklady: preambule Listiny i Ústavy k otázce životního prostředí, Klimatická žaloba na <https://www.klimazaloba.cz/> rozsudek Městského soudu v Praze vydaný pod sp. zn.: .

diskuse: Měly by soudy rozhodovat otázky klimatické politiky?

9. **11. prosince:** hospodářská sociální a kulturní práva; podmíněnost zákonem, nepodkročitelná minima?

podklad: nález ze dne 24. srpna 2021 vydaný pod sp. zn. Pl. ÚS 40/17

diskuse: Jsou sociální práva odvozena od práva na lidskou důstojnost?

10. **18. prosince:** právo na spravedlivý proces (ovšem pouze na spravedlivý proces, nikoliv na spravedlivý výsledek)

podklady: nález ze dne 14. září 2016 vydaný pod sp. zn. I. ÚS 2652/16, popřípadě rozsudky ESLP, které tento nález cituje: rozsudek ESLP ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku ze dne 9. 6. 1998 č. 25829/94 či Ramanauskas proti Litvě ze dne 5. 2. 2008 č. 74420/01 **nebo** nález ze dne 19. března 2025 vydaný pod sp. zn. Pl. ÚS 17/24, **včetně disentů**

diskuse: má mít stát právo simulovat podmínky pro odhalování trestné činnosti?

kde jsou hranice pozitivních závazků plynoucích z čl. 3. a 8. Úmluvy?

Podmínky udělení zápočtu: obvyklá účast na semináři a splnění povinnosti přednést na jednom ze seminářů obhajobu názorové pozice na vybrané téma, které se týká daného semináře (dané hodiny), popřípadě na příbuzné téma, a to samostatně nebo ve dvojici, přičemž ke každému spornému tématu by měly být zastoupeny ideálně obě názorové pozice. **Rozdělení / přidělení témat proběhne na první hodině.** Smyslem této povinnosti je naučit se prezentovat názorovou pozici, se kterou nemusíte nutně souhlasit. Splnění této povinnosti se obecně předpokládá jako implicitní. Každý by si tedy v úvodu měl najít možnost najít příslušné téma a na tom se domluvit.

V případě, že nebude z nějakých důvodů možné, aby student splnil tuto povinnost, je možné ji nahradit seminární prací na jedno ze shora souvisejících témat, a to ideálně ve vztahu k nějakému rozhodnutí NSS/ÚS/ESLP, které obsahuje disent, popřípadě srovnání více rozhodnutí či rozhodnutí a disentů. Téma musím schválit na základě Vašeho návrhu; obsah práce může být podrobná analýza problému s vystihnutím klíčové otázky nebo můžete vést vlastní úvahu (dobře – špatně, lépe jinak apod.) nad konkrétním tématem, max. 16 000 znaků.